Nya provinsfynd av nattsländor (Trichoptera) i Sverige 2004.

BO GULLEFORS

Gullefors, B.: Nya provinsfynd av nattsländor (Trichoptera) i Sverige 2004. **[New records of Trichoptera for the Swedish provinces in 2004.]** – Entomologisk Tidskrift 126 (3): 117-120. Uppsala, Sweden 2005. ISSN 0013 – 886x.

Twenty eight new records of Trichoptera were found in seven Swedish provinces in the summer of 2004. Ten species, earlier only found as larvae, were also captured for the first time as adults in six provinces. The most interesting findings are the hydroptilid *Orthotrichia costalis* (Curtis, 1834), from the province of Ångermanland, which has not earlier been found so far North in Sweden, and the leptocerid *Ylodes detruncatus* (Martynov, 1924), from the province of Västmanland, which is the fourth record in Sweden.

Bo Gullefors, Mariboplan 2, SE 824 41 Hudiksvall, Sweden.
E-mail: bo.gullefors@hudiksvall.se

Inledning

Under sommaren 2004 har jag fångat nattsländor i flera landskap i Mellansverige. De nya provinsfynd som insamlingarna resulterade i beskrivs i artikeln.

Material och metoder

Nattsländorna har tagits med slaghåv eller i ljusfälla och i Forsån i Ångermanland har en Malaisefälla suttit uppe hela säsongen. Den bärbara ljusfällan utgjordes av ett 15 W UV-lysrör som lagts över en gul plastbalja (25 cm diameter) till hälften fylld med vatten tillsatt med några droppar diskmedel. Strömkälla har varit ett 12 V batteri. Baljan med lysröret har ställts alldeles intill vattendraget på platsen. Lysröret har fått lysa upp till en halvtimme på de olika platserna beroende på hur anlockningen verkat. På några platser fick jag avbryta efter tio minuter då mängden sländor som lockats till ljuset var så stor att vattnet i baljan var helt täckt. Koordinaterna har tagits vid varje plats med en GPS-mätare (Garmin GPS 76) och anges enligt Rikets Nät (RT 90). Totalt har jag slaghåvat och fångat i ljusfällor på över 200 platser vid dammar, sjöar, bäckar, åar och älvar från Närke till Ångermanland (Tabell 1). Material från en likadan ljusfälla uppsatt vid två tillfällen vid Norrälven i Härjedalen (31.7 – 4.8 och 13.8 – 15.8.2004) har jag fått från Sven-Erik Jonasson, Hudiksvall.

Resultat och fyndförteckning

De 218 fångstplatserna gav 12 728 individer av 110 arter. Av dessa tillhör 2 568 individer de 28 arter nattsländor som är nya provinsfynd eller är adulter av de tio arter, som tidigare endast registrerats som larvfynd i provinserna. Antalet fångade nattsländor i de olika landskapen redovisas i Tabell 1. Inget av fynden från Dalarna, Gästrikland eller Jämtland är nya för provinserna trots 543 fångade individer av 49 arter.

I nedanstående förteckning är samtliga arter nya för provinsen förutom där (Ad.) anger att arten tidigare tagits endast som larver. Alla nattsländor utom de från Härjedalen är fångade av mig. Jag har själv bestämt samtliga nattsländor. Nomenklatur och artnumrering följer Gullefors (2002).

Tabell 1. Fångst och nyfynd av nattsländor i svenska provinser sommaren 2004. Metoderna som använts är håvning, ljusfälla (LF) eller Malaisefälla (MF).

Capture and new findings of caddisflies in Swedish provinces in the summer 2004. The methods used were netting (Håv), light trap (LF), and Malaise trap (MF).

		Nya provinsfynd/ New records			Total fångst 2004		
Provins/ Province	Fångstplatser/ No of sites	Antal arter/ New records	Adult f.f.g*/ First adults*	Antal ind./ No of inds	Antal arter/ No of species	Antal ind./ No of inds	Metod/ Method
Närke	24	10	3	547	33	785	Håv, LF
Södermanland	4	1	3	35	14	113	Håv
Västmanland	17	6	1	27	38	332	Håv, LF
Värmland	5	4	-	23	17	89	Håv
Dalarna	36	-	-	-	47	456	Håv, LF
Gästrikland	3	-	-	-	13	83	Håv
Hälsingland	84	-	1	1 874	75	6 138	Håv, LF
Medelpad	33	3	1	5	45	525	Håv
Härjedalen	1	3	1	56	21	388	LF
Jämtland	1	-	-	-	3	4	Håv
Ångermanland	10	1	-	1	68	3 815	Håv,LF,MF
Summa	218	28	10	2 568	110	12 728	

*) Fynd av adulter där det tidigare endast noterats fynd av larver/Adults of species that earlier have been recorded only as larvae.

Närke

10. *Agraylea sexmaculata*, (4 ♂♂, 9 ♀♀), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

11. *Hydroptila angulata*, (7 ♀♀), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

21. *Ithytrichia lamellaris*, (2 ♂♂), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla.

29. *Oxyethira flavicornis*, (6 ♂♂, 23 ♀♀), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla, (9 ♂♂, 64 ♀♀), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

33. *Oxyethira sagittifera*, (2 ♂♂), Storbjörken, Svartå (RN 6557775, 1425807), 21.7.2004, slaghåvning.

35. *Oxyethira tristella*, (♀), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla.

44. *Psychomyia pusilla*, (2 ♀♀), (Ad.), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

83. *Phryganea grandis*, (♂), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

86. *Trichostegia minor*, (♂), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla.

91. *Lepidostoma hirtum*, (♂), (Ad.), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

164. *Nemotaulius punctatolineatus*, (♂), (Ad.), Svartån, Örebro (RN 6572696, 1467650), 22.7.2004, ljusfälla.

198. *Ceraclea alboguttata*, (♂), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla.

200. *Ceraclea dissimilis*, (6 ♀♀), (Ad.), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla, (139 ♂♂ , 232 ♀♀), (Ad.), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

207. *Leptocerus tineiformis*, (♀), Kvarndammen, Hasselfors (RN 6553531, 1433986), 21.7.2004, ljusfälla, (3 ♀♀), Svartån, Örebro (RN 6573204, 1469004), 22.7.2004, ljusfälla.

Södermanland

44. *Psychomyia pusilla*, (10 ♂♂), (Ad.), Hjälmaren, Läppe (RN 6557009, 1499514), 23.7.2004, slaghåvning, (5 ♂♂), (Ad.), Hjälmaren, Leråsen (RN 6560940, 1507068), 23.7.2004, slaghåvning, (4 ♂♂, 3 ♀♀), (Ad.), Östra Hjälmaren (RN 6568789, 1516898), 23.7.2004, slaghåvning.

46. *Tinodes waeneri* (♂), (Ad.), Hjälmaren, Leråsen (RN 6560940, 1507068). 23.7.2004, slaghåvning, (3 ♂♂, 6 ♀♀), (Ad.), Östra Hjälmaren (RN 6568789, 1516898), 23.7.2004, slaghåvning, (♂), (Ad.), Galten, Kungsör (RN 6590329, 1517378), 23.7.2004, slaghåvning.

194. *Athripsodes albifrons*, (♀), Östra Hjälmaren (RN 6568789, 1516898), 23.7.2004, slaghåvning.

205. *Ceraclea senilis*, (♀), (Ad), Hjälmaren, Leråsen (RN 6560940, 1507068). 23.7.2004, slaghåvning.

Västmanland

9. *Agraylea multipunctata*, (4 ♂♂), Långforsen, Sala (RN 6646917, 1541986), 20.7.2004, slaghåvning.

18. *Hydroptila tineoides*, (2 ♂♂), Norrsjön, Färna (RN 6637690, 1515904), 21.7.2004, slaghåvning.
23. *Orthotrichia costalis*, (2 ♂♂, 1 ♀), Långforsen, Sala (RN 6645556, 1542626), 20.7.2004, slaghåvning, (♂), Stora Nadden (RN 6630727, 1520365), 21.7.2004, slaghåvning, (♀), Norrsjön, Färna (RN 6637690, 1515904), 21.7.2004, slaghåvning, (♂), Nedre Vättern, Skinnskatteberg (RN 6632877, 1494189), 21.7.2004, slaghåvning.
33. *Oxyethira sagittifera*, (3 ♂♂, 5 ♀♀), Skärsjön, Skinnskatteberg (RN 6631710, 1496145), 21.7.2004, slaghåvning, (♂, ♀), Lien, Riddarhyttan (RN 6632444, 1484396), 21.7.2004, slaghåvning.
144. *Limnephilus germanus*, (♂), Ängelsbergsån (RN 6649340, 1511237), 20.7.2004, ljusfälla.
206. *Erotesis baltica*, (♂), (Ad.), Vikern, Gyttorp (RN 6598711, 1452354), 21.7.2004, slaghåvning.
220. *Ylodes detruncatus*, (♂), Ängelsbergsån (RN 6649340, 1511237), 21.7.2004, slaghåvning, (♀), Virsbosjön (RN 6637690, 1515904), 21.7.2004, slaghåvning, (♂), Stora Nadden (RN 6630727, 1520365), 21.7.2004, slaghåvning.

Värmland
15. *Hydroptila pulchricornis*, (5 ♂♂), Svartälven (RN 6588382, 1435671), 21.7.2004, slaghåvning, (11 ♂♂, 3 ♀♀), Svartälven (RN 6586321, 1432847), 21.7.2004, slaghåvning.
23. *Orthotrichia costalis*, (♂, ♀), Timsälven, Karlskoga (RN 6580464, 1427520), 21.7.2004, slaghåvning.
47. *Ecnomus tenellus*, (♂), Svartälven (RN 6588648, 1436027), 21.7.2004, slaghåvning.
209. *Mystacides longicornis*, (♂), Letälven, Degerfors (RN 6569129, 1422363), 21.7.2004, slaghåvning.

Hälsingland
216. *Setodes argentipunctellus*, (749 ♂♂, 370 ♀♀), (Ad.), Delångersån, E4:an (RN 6840060, 1567465), 3.8.2004, ljusfälla, (3 ♀♀), Långviken, (RN 6836250, 1567033), 4.8.2004, ljusfälla, (32 ♂♂, 720 ♀♀), Nianån (RN 6848928, 1573940), 5.8.2004.

Medelpad
9. *Agraylea multipunctata*, (♂), Öjen (RN 6901962, 1579217), 1.7.2004, slaghåvning, (♂), Sörforsån (6909300, 1564700), 27.9.2004, slaghåvning.
193. *Adicella reducta*, (♀), Öjen (RN 6901819, 1578451), 1.7.2004, slaghåvning.
206. *Erotesis baltica*, (♂), Kvarnån, Brudsjöns utlopp (RN 6961156, 1548338), 14.7.2004, slaghåvning.
210. *Mystacides nigra*, (♂), (Ad.), Lill-Bandsjön, Timrå (RN 6931160, 1574952), 15.7.2004, slaghåvning, (♂), (Ad.), Sättnaån, Kovland RN 6928951, 1569960), 15.7.2004, slaghåvning.

Härjedalen
13. *Hydroptila forcipata*, (48 ♀♀), Norrälven, Tällbergsvallen (RN 6891650, 1431050), 31.7 – 4.8.2004, ljusfälla, leg. Sven-Erik Jonasson.
64. *Hydropsyche angustipennis*, (6 ♀♀), Norrälven, Tällbergsvallen (RN 6891650, 1431050), 31.7 – 4.8.2004, ljusfälla , leg. Sven-Erik Jonasson.
172. *Micropterna sequax*, (♂), Norrälven, Tällbergsvallen (RN 6891650, 1431050), 13.8 – 15.8.2004, ljusfälla , leg. Sven-Erik Jonasson.
192. *Molannodes tinctus*, (♀), (Ad.), Norrälven, Tällbergsvallen (RN 6891650, 1431050), 13.8 – 15.8.2004, ljusfälla , leg. Sven-Erik Jonasson.

Ångermanland
23. *Orthotrichia costalis*, (♂), Dämstasjön, Styrnäs (RN 6995108, 1601636), 17.7.2004, slaghåvning.

Diskussion
De flesta fynden är inte oväntade och fyller endast i utbredningsluckor (Gullefors 2002). Antalet insamlingsplatser var mer än dubbelt så många jämfört med 2002 och 2003 tillsammans men gav ändå inte mer än ca hälften så många nya provinsfynd, vilket säkert beror på att det stora antalet fångstplatser låg i redan väl undersökta landskap (Dr, Hs och Ån). Tidigare år var fångsten i stor utsträckning från ljusfällor uppsatta under stor del av säsongen, men nu tillämpades huvudsakligen slaghåving och ljusfångst under 10 – 30 minuter. Även om ljusfångst under bara ca 10 minuter gav stort antal sländor (t ex Hs 3.8.2004 Delångersån 1829 individer, 12 arter, 4.8.2004 Nianån 1867, 17 arter och Nä 27.7.2004 Svartån, Örebro 456, 18 arter), så är arterna begränsade till dem som finns på platsen just vid det tillfället. Det stora antalet individer visar effektiviteten av UV-ljusets anlockning under varma och vindstilla kvällar i slutet av juli och början av augusti.

Intressanta fynd
23. *Orthotrichia costalis*. Fynden i Västmanland och Värmland är väntade. Hanen från Dämstasjön i Ångermanland är däremot ett överraskande fynd. Ångermanland är ett väl undersökt landskap (Gullefors 1985) där 157 arter av över totalt 150000 individer har registerats på 51 platser. Noteringarna i Hälsingland 2003 var dittills de nordligaste. Inga fynd av arten har gjorts i det mellanliggande landskapet Medelpad. Antalet noterade provinser för *O. costalis* är nu femton och bekräftar uppfattningen att arten snarare är försummad än ovanlig (Gullefors 2004). Artens

nu kända nordgräns går i Ångermanland.

207. *Leptocerus tineiformis* är rödlistad (VU, Sårbar) (Gärdenfors 2000). Arten har sällan påträffats i större antal utan fångas i regel endast i enstaka exemplar. Av de totalt tolv egna noteringarna jag har av arten har samtliga utom en gjorts i ljusfällor.

216. *Setodes argentipunctellus* har tidigare påträffats i Nianån i Hälsingland, som larver 21.9.1996 (Hoffsten 2000) och själv har jag tagit adulter 14.8.2002, men av förbiseende inte tidigare rapporterat detta. Hoffsten (2000) har även funnit larver i Harmångersån, Strömsbruk 22.9.1996.

220. *Ylodes detruncatus* hade endast påträffats i Östergötland (Forsslund & Tjeder 1942) och Uppland (Forsslund 1953) fram till 2003, då jag fann arten vid Övre Hillen, Ludvika (Gullefors 2004). De tre nya fynden i Västmanland är bara tio km från varandra och i samma sjösystem. Avståndet från de nya fyndorterna till Övre Hillen vid Ludvika är endast femtio km och fångsterna är därför inte helt förvånande, trots att arten bara påträffats tre gånger tidigare i Sverige.

Med de nu rapporterade fynden har Närke 106 rapporterade nattsländearter, Södermanland 109, Västmanland 115, Värmland 106, Hälsingland 158, Medelpad 116, Härjedalen 94 och Ångermanland 157 arter. Dalarna, Gästrikland och Jämtland har samma som tidigare uppgetts, dvs. 175, 111 resp. 134 (Gullefors 2002, 2003, 2004).

Tack
Tack till Sven-Erik Jonasson för material från Härjedalen och min fru Agneta som tålmodigt följt mig på mina nattsländeutflykter och läst kartan för att hitta de bästa sländmiljöerna. Per-Ola Hoffsten, Umeå och Mats Jonsell, Uppsala har lämnat synpunkter på manuskriptet.

Litteratur

Forsslund, K.-H. 1953. Catalogus Insectorum Sueciae. Additamenta ad part II. Trichoptera. – Opusc. Ent. 18: 72-74.

Forsslund, K.-H. & Tjeder, B. 1942. Catalogus Insectorum Sueciae. II. Trichoptera. – Opusc. Ent. 7: 92-106.

Gullefors, B. 1985. Nattsländor i Ångermanland. – Ent. Tidskr. 106: 121-128.

Gullefors, B. 2002. Sveriges nattsländor (Trichoptera), en provinskatalog med nyare fynduppgifter. – Ent. Tidskr. 123: 131-147.

Gullefors, B. 2003. Nya svenska provinsfynd av nattsländor (Trichoptera). – Ent. Tidskr. 124: 193-199.

Gullefors, B. 2004. Nya provinsfynd av nattsländor (Trichoptera) i Sverige 2003. – Ent. Tidskr. 125: 71-73.

Gärdenfors, U. (red.) 2000. Rödlistade arter i Sverige 2000. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Hoffsten, P.-O. 2000. För Hälsingland nya nattsländor - med uppgifter om fångstplatser och sällsynthet.